

KOSGEB İŞLETME DEĞERLENDİRME RAPORU (İDR)

META VERİ DOKÜMANI

V.3. (03.03.2023)

İşletme Değerlendirme Raporu

İşletme değerlendirme raporu; çeşitli kurum ve kuruluşların idari kayıtlarından elde edilen verilerin işlenerek bir veri tabanında toplanması ve belirlenen algoritmalar çerçevesinde değerlendirilmesi ile elde edilen bir dokümandır.

İdari kayıtlar doğrudan ilgili kurum ve kuruluşlardan temin edildiğinden verilerin doğruluğundan ve güncelliğinden KOSGEB sorumlu değildir.

Dayanak

İşletme değerlendirme raporu, 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Teşvik ve Muafiyetleri Kanunu'nun 12. Maddesinin 15/07/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4 sayılı "Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi"nin 227inci maddesinin 1inci maddesinin "g" bendine¹ ve 234 üncü Maddesinin 1 inci Fıkrasının "t" bendine² dayanarak hazırlanmıştır.

Amaç

Günümüzde veri yönetimi artık sadece teknik bir konu olarak değerlendirilmemektedir. Veri, artık kurumların önemli bir varlığı olarak kabul edilmekte ve hedef kitleye dönük sunulacak birçok hizmette de yapılacak analizin ana girdisini oluşturmaktadır. Dijitalleşme ile birlikte kamunun idari kayıt adı altında aldığı verilerin vatandaş lehine kullanılması vizyonu gereğince, konunun ilerlemekte olduğu noktayı gören KOSGEB, bilgiye en çok ihtiyaç duyan ekonomik birim olan KOBİ'ler için bu çalışmayı başlatmıştır.

¹ g) İşletmelerin yatırım, üretim, yönetim ve planlama konularında bilgi ve beceri yönünden güçlenmelerini ve gelişmelerini sağlamak.

² t) (Değişik: RG-8/4/2020-31093-CK-58/7) İşletmelere ve girişimcilere yönelik belirlenen destek politikalarının tasarım süreçlerinde faydalanılmak ve sunulan hizmetlerin hızlı, kaliteli, basitleştirilmiş ve düşük maliyetli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden işletme ve girişimcilere ait bu hususlara ilişkin her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek, raporlamak, ilgili mevzuatı çerçevesinde gerçek ve tüzel kişilerle paylaşmak.

İşletme değerlendirme raporu ile KOBİ'lerin kendini ifade edecekleri bilgiyi, kurum ve kuruluşların idari kayıt verilerini kullanarak onlar adına üretmek ve durumlarının farkına vararak ekonomik faaliyetlerinin yürütülmesinde alacakları kararlara yardımcı olmak amaçlanmaktadır. İşletme hazırlanan bu rapor sayesinde finansman, teknoloji, ihracat, verimlilik ve insan kaynakları ile ilgili mevcut durumunu değerlendirerek sektörünün gelişimi ve sektör içerisinde konumunu görebilecektir.

Bunun yanı sıra veri paylaşımına ilişkin olarak ilgili paydaşlarla geri bildirim ve koordinasyon mekanizması kurularak, kamu kurum ve kuruluşlarının idari kayıtlarındaki verilerinin ortak standartlarda tutulması konusuna dikkat çekilmesine ve karşılıklı etkileşimle bilinç ve farkındalık düzeyini yükselterek ulusal bilgi üretimine bir nebze destek verilebileceği öngörülmektedir.

Tanım ve Kısaltmalar

STB	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
GİB	Gelir İdaresi Başkanlığı
TB	Ticaret Bakanlığı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TÜRKPATENT	Türk Patent ve Marka Kurumu
NACE	Ekonomik Faaliyetlerin İstatistik Sınıflaması
İBBS	İstatistiksel Bölge Birimleri Sınıflaması

Sınıflamalar

Sektör: İşletme Değerlendirme Raporu kapsamında Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (EUROSTAT)'ın norm ve standartları kullanılmıştır. Sektörel hesaplamalarda NACE Rev.2-Altılı Ekonomik Faaliyet Sınıflaması esas alınmıştır. İşletmenin ana faaliyet kodunun tespitinde GİB tarafından tutulan son yıl bilgisi kullanılmıştır.

İmalat sektörüne faaliyet gösteren işletmeler için, OECD tarafından yapılan, NACE kodlarına göre teknoloji düzeyi gruplamasıdır. Buna göre imalat sanayi sektörleri düşük, orta-düşük, orta yüksek ve yüksek olarak sınıflandırılmıştır. İmalat sanayi dışındaki sektörler "Diğer" etiketi ile gösterilmiştir.

Bölge: Sektörlere ilişkin ortalamalarda TÜİK tarafından yapılan İstatistik Bölge Birimleri Sınıflaması Düzey-1 kullanılmıştır. Buna göre;

Kod	Bölge Adı	İller
TR1	İstanbul	İstanbul
TR2	Batı Marmara	Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ
TR3	Ege	Afyonkarahisar, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak
TR4	Doğu Marmara	Bilecik, Bolu, Bursa, Düzce, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya, Yalova
TR5	Batı Anadolu	Ankara, Karaman, Konya
TR6	Akdeniz	Adana, Antalya, Burdur, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Mersin, Osmaniye
TR7	Orta Anadolu	Aksaray, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Sivas, Yozgat
TR8	Batı Karadeniz	Amasya, Bartın, Çankırı, Çorum, Karabük, Kastamonu, Samsun, Sinop, Tokat, Zonguldak
TR9	Doğu Karadeniz	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon
TR10	Kuzeydoğu Anadolu	Ağrı, Ardahan, Bayburt, Erzincan, Erzurum, Iğdır, Kars
TR11	Ortadoğu Anadolu	Bingöl, Bitlis, Elazığ, Hakkâri, Malatya, Muş, Tunceli, Van
TR12	Güneydoğu Anadolu	Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak

Hedef Kitle ve Coğrafi Sınır

Ülke sınırları içinde faaliyet gösteren en son onaylı mali yıla ait Bilanço veya İşletme Hesap Defter bilgisi bulunan gerçek veya tüzel kişi işletmeleridir.

Veri Kaynakları

Çalışmada, kurum ve kuruluşların ilgili mevzuatları kapsamında tutmuş oldukları idari kayıt verileri kullanılmaktadır. Hâliyle işletme, durumunu, verinin sahibi kurum/kuruluş tarafından tutulan kayıtlar üzerinden hiçbir yorum yapılmadan görmektedir.

Kurum ve kuruluşlardan alınan verilerin rapor kapsamında kullanılacak hale getirilmesi için temizlenmesi, anlamlandırılması ve birleştirilmesi ile ilgili işlemler yapılmaktadır.

Rapor için kullanılan temel veri kaynakları kurum ve kuruluşlarla veri paylaşımına ilişkin yapılan protokollerle oluşturulmuş servislerdir. Aşağıdaki tabloda kurumlardan alınan bilgiler yer almaktadır.

Veri Kaynakları	
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	❖ Yıllık İşletme Cetveli
Ticaret Bakanlığı	❖ Gümrük Beyannamesi
Gelir İdaresi Başkanlığı	❖ Merkez ve Vergi Dairesi Bilgisi ❖ İşe Başlama Tarihi ❖ Defter Bilgisi ❖ Sektör Bilgisi ❖ Kurumlar Vergisi Beyanname eki Bilanço/Gelir Tablosu ve Hesap Özeti Defter bilgisi
Sosyal Güvenlik Kurumu	❖ 4 A yıllık prim gün sayısı
Patent Marka Kurumu	❖ Marka tescil ❖ Patent ❖ Faydalı Model

Hesaplama Kuralları

Rapor yedi bölümden oluşmaktadır: (i) İşletme Künye Bilgileri, (ii) Genel Sıralama, (iii) İnsan Kaynakları, (iv) Ar-Ge, Yenilik, Markalaşma, (v) Verimlilik, (vi) İhracat, (vii) Finansman.

Her bir başlıkta kurum ve kuruluşlar ile yapılan protokoller kapsamında alınan idari kayıt verileri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar herhangi bir yoruma yer verilmeden yansıtılmıştır.

Rapor kapsamında kullanılacak verilerin web servislerden çekilmesi akabinde yapılan ayıklama ve birleştirme işlemlerinde verisi olmayan yani “BOŞ” gelen alanlar analize dâhil edilmemiştir.

KOBİ’lerin çok geniş bir kitle olması ve idari kayıt verilerindeki çeşitlilik sebebiyle rapor bilanço ve işletme Hesap Defteri tutan işletmeler için oluşturulacak olup raporun içeriği de bu ayrıma göre “Genel Sıralama” ve “Finansman” bölümlerinde farklılık arz etmektedir.

İşletmenin verileri, her bir başlık kapsamında sektör ve İstatistiki Bölge Sınıflaması Düzey-1 ortalamaları ile karşılaştırmalı olarak grafiklerde gösterilmiştir.

Sektör ortalamaları, işletme verilerinin uç değerleri çeyrek genişliği (kartil) yöntemi kullanılarak ayıklanmasıyla hesaplanmıştır. Sektör ortalaması hesaplamaları, Türkiye geneli ve İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırılması Düzey-1 seviyesinde yapılmıştır.

Finansman başlığında; bilanço ve gelir tabloları verileri üzerinden dikey analiz, oran analizi ve eğilim yüzdeleri (trend) analizi yapılmıştır. Bilanço ve gelir tablosuna sahip olmayan ancak işletme hesap defterine sahip işletmeler için de oran analizleri yapılmıştır.

Finansman bölümünde büyüme-küçülme göstergeleri başlığında yapılan trend analizlerinde baz alınan yıl ve zaman eğrisinin herhangi bir yılında verinin sıfır veya negatif olması durumunda hesaplama yapılmamıştır. Finansman bölümünde, işletmenin verisine göre üç, dört veya beş yıllık olarak trend analizleri yapılmıştır.

Sektörde faaliyet gösteren işletme sayısının 6 ve aşağısında olması durumunda, işletmenin mahremiyetinin korunması amacıyla sektör ortalamalarına ilişkin hesaplamalar dokümana yansıtılmamıştır.

Raporun genel sıralama bölümünde yer alan net satışlar, aktif toplam büyüklüğü ve çalışan prim gün sayısı sıralamalarında toplam işletme sayısının 6 ve aşağısında olması durumunda, işletmenin veri mahremiyetinin korunması amacıyla ilgili grafikler oluşturulmayacaktır.

Rapor kapsamında yapılan zaman analizleri, işletmenin son onaylanmış mali yılı dahil olmak üzere beş yıllık veriler kullanılarak yapılmıştır.

Finansman bölümünde yer alan varlıkların etkin kullanımı başlığında beş yıllık gösterimi sağlayabilmek için hesaplamalarda altı yıllık veri kullanılmıştır.

Raporun işletmenin künye bilgileri bölümünde yer alan sektör tablosunda imalat sektörüne ilişkin OECD tarafından yapılan teknoloji düzeyi sınıflaması kullanılmıştır. Buna göre sektörler; düşük, orta-düşük, orta yüksek ve yüksek olarak belirtilmiş olup imalat sanayi dışındakiler ise diğer etiketi ile gösterilmiştir.

Raporun insan kaynakları bölümünde yer alan işletmenin personel yapısının gösterimine ilişkin grafikte, işletmenin bir veya birden fazla şubesinin olması durumunda güncel yıllık işletme cetveli ile bildirilen merkez ve şube/şubelerindeki çalışan sayıları toplanarak hesaplama yapılmıştır.

Raporun verimlilik başlığında işletmenin kapasite kullanım oranının hesaplanmasında sanayi sicil belgesi esas alınmıştır. İşletmenin tek bir işyeri bulunması durumunda yıllık işletme cetvelinde yer alan oran esas alınmış iken, işletmenin birden fazla işyerinin bulunması durumunda ilgili yıllık işletme cetvellerindeki cirolarına göre ağırlıklandırma yapılarak ortalama kapasite kullanım oranı hesaplanmıştır.

Raporun ihracat başlığındaki sektör ortalamaları, sektörde ihracat yapan işletmelere ilişkin veriler üzerinden hesaplanmıştır. Ticaret Bakanlığı'na (TB) ait ihracat verileri gümrük beyannamelerine dayanılarak hesaplandığından hizmet ihracatı yapan işletmeleri kapsamamaktadır.

Raporun genel sıralamalar başlığındaki toplam işletme sayısı o değişkene ilişkin verisi olan işletmeler dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Rapora ilişkin değişken başlıkları ve hesaplama kuralları ekteki dokümanda yer almaktadır.

Kısıtlar ve Kabuller

1. Sektör ortalamalarının hesaplamasında, karşılaştırmanın daha doğru olabilmesi için işletmenin içinde bulunduğu NACE Rev.2-Altılı Ekonomik Faaliyet Sınıflaması kullanılmıştır. Birden fazla sektörde faaliyet gösteren işletmenin, sektör ile karşılaştırılması amacıyla işletmenin ana sektörünün tespit edilmesi gerekmiştir. Bu kapsamda GİB tarafından kabul edilen ve ilk sırada yer alan kod işletmenin ana faaliyeti kabul edilmiştir.
2. Çok yıllık veri ile çalışıldığından, işletme ve sektör karşılaştırmalarında, işletmenin GİB tarafından kayda alınan son yıl faaliyet gösterdiği sektör bilgisi kullanılmıştır.
3. Finansman bölümünde, işletmenin verisine göre üç, dört veya beş yıllık olarak trend analizleri yapılmıştır.
4. İşletmenin ilgili yılda hem işletme hesap defteri hem de bilanço usulünde defter verisi bulunuyor ise, İşletme Değerlendirme Raporu bilanço usulüne göre tutulan defter verisine göre oluşturulmuştur.
5. İşletmenin aynı yıl içinde birden fazla bilançosu veya hesap özeti var ise aynı türdeki kalemler kendi içinde toplanmıştır.
6. İşletme künye bilgisi başlığında yer alan; İşletme Unvanı, Vergi Numarası, Bulunduğu İl, Bulunduğu Bölge, İşe Başlama Tarihi, Defter Türü ve Sektör bilgileri GİB'den alınmaktadır.

Rapor yayınlama zamanı

Yılda bir defa belirlenen dönemlerde İDR'nin içeriğini oluşturan veriler temin edilmekte ve rapor içeriğine ilişkin hesaplamalar yapılmaktadır. Raporun işletme özelinde oluşturulması ise, rapor sahibi işletmenin Findeks üzerinden talep etmesi durumunda gerçekleştirilmektedir.

NOT: Rapora ilişkin görüş ve önerileriniz için idr@kosgeb.gov.tr adresine e-posta gönderebilirsiniz.

EK

DEĞİŞKEN BAŞLIKLARI VE HESAPLAMA KURALLARI

Rapordaki sıralamalar

Bölüm 2 ve 6'da yer alan sıra numaraları belirlenirken aynı değere sahip işletmelere aynı sıra numarası verilmekte, bir sonraki numara daha üst değere sahip işletme sayısına göre belirlenmektedir. Örneğin, en yüksek değere sahip iki işletme olması durumunda ilk dört işletmenin sıra numaraları 1, 1, 3, 4 olacak şekilde sıralanmıştır.

Bölüm 3: İnsan Kaynakları

Yıllar bazında Prim Gün Sayısı = 4A Prim Gün Sayısı

Bölüm 5: Verimlilik

İşgücü Verimliliği = (Net Satış Hasılatı) / (4A Çalışan Prim Gün Sayısı / 360)

Yatırım Verimliliği = (Net Satış Hasılatı) / (Maddi Duran Varlıklar)

Bölüm 6: İhracat

Yurt Dışı Satışların Toplam Satışlar İçinde Oranı = (Yurtdışı Satışlar) / (Brüt Satışlar)

Bölüm 7: Finansman

Bilanço Usulüne Göre Defter Tutanlar İçin Formüller:

A. Borç Ödeme Oranları

Net Çalışma Sermayesi = Dönen Varlıklar - Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Cari Oran = (Dönen Varlıklar) / (Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar)

➤ Oranın gelişmekte olan ülkelerde 1,5 olması yeterli görülür.

Likidite Oranı (Asit Test) = (Dönen Varlıklar - Stoklar) / (Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar)

➤ Oranın 1 olması yeterli görülür.

Nakit Oran = (Dönen Varlıklar - Stoklar - Ticari Alacaklar) / (Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar)

- Oranın 0.20'nin altında olması yeterlidir.

B. Varlıkların Etkin Kullanımı

$$\text{Alacakların Tahsil Süresi} = 365 / (\text{Net Satışlar} / \text{Ortalama Ticari Alacaklar})$$

- Ortalama Ticari Alacaklar = [Son onaylanmış mali yıla ait Ticari Alacaklar (2019) + Bir önceki yıla ait Ticari Alacaklar (2018)] / 2

$$\text{Stokların Devir Süresi} = 365 / (\text{Net Satışlar} / \text{Ortalama Stoklar})$$

- Ortalama Stoklar = [Son onaylanmış mali yıla ait Stoklar (2019) + Bir önceki yıla ait Stoklar (2018)] / 2]

- Nakde Dönüşüm Süresi = Alacakların Tahsil Süresi + Stok Devir Süresi

$$\text{Ticari Borç Ödeme Süresi} = 365 / (\text{Satışların Maliyeti} / \text{Ortalama Ticari Borçlar})$$

- Ortalama Ticari Borçlar = [Son onaylanmış mali yıla ait Ticari Borçlar (2019) + Bir önceki yıla ait Ticari Borçlar (2018)] / 2

- İşletme Sermayesi Gün Sayısı = Nakde Dönüşüm Süresi - Ticari Borç Ödeme süresi

C. Varlıklarını Hangi Kaynakla Finanse Ettiği

$$\text{Kaldıraç Oranı} = (\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar} + \text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar}) / (\text{Aktif Toplamı})$$

Ç. Varlık – Kaynak Yapısı

$$\text{Dönen Varlıkların Aktif Toplam İçindeki Payı} = (\text{Dönen Varlıklar}) / (\text{Aktif Toplamı})$$

$$\text{Duran Varlıkların Aktif Toplam İçindeki Payı} = (\text{Duran Varlıklar}) / (\text{Aktif Toplamı})$$

$$\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplam İçindeki Payı} = (\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}) / (\text{Pasif Toplamı})$$

$$\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplam İçindeki Payı} = (\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar}) / (\text{Pasif Toplamı})$$

$$\text{Özkaynakların Pasif Toplam İçindeki Payı} = \text{Özkaynaklar} / (\text{Pasif Toplamı})$$

D. Kârlılık Göstergeleri

$$\text{Satışların Kârlılığı} = (\text{Dönem Net Kârı veya Zararı}) / (\text{Net Satışlar})$$

$$\text{Faaliyetin Kârlılığı} = (\text{Faaliyet Kârı Veya Zararı}) / (\text{Net Satışlar})$$

$$\text{Özkaynakların Kârlılığı} = (\text{Dönem Net Kârı veya Zararı}) / \text{Özkaynaklar}$$

E. Büyüme Göstergeleri

Aşağıdaki başlıklarda, başlangıç yılı 100 birim baz kabul edilmiştir. Başlangıç yılına göre yıllar bazında değişim hesaplanmıştır.

- Ticari Alacaklar – Net Satışlar
- Ticari Alacaklar – Ticari Borçlar
- Dönen Varlıklar – Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar – Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
- Stoklar – Net Satışlar
- Net Satışlar – Satışların Maliyeti
- Net Satışlar – Finansman Giderleri

F. FAVÖK (Amortisman Öncesi Faaliyet Karı) Oranı - (EBITDA Oranı)

$$\text{FAVÖK} = [(\text{Finansman Giderleri}) + (\text{Faaliyet Kârı veya Zararı}) + (\text{Birikmiş Amortisman})] / \text{Ortalama Aktif Toplamı}$$

- Birikmiş Amortisman (Maddi Duran Varlık Kalemi ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar kalemi altındaki amortisman kalemlerinin toplamı kullanılmıştır)
- Ortalama Aktif Toplam = [Son onaylanmış mali yıla ait Aktif Toplam (2019) + Bir önceki yıla ait Aktif Toplam (2018)] / 2

İşletme Hesap Defteri Tutanlar İçin Formüller:

$$\text{Gelirler} = \text{Dönem İçi Hasılat} + \text{Diğer Gelirler} + \text{Dönem Sonu Emtia}$$

$$\text{Giderler} = \text{Dönem Başı Emtia} + \text{Dönem İçi Emtia} + \text{Giderler}$$

$$\text{Kâr \& Zarar} = \text{Gelirler} - \text{Giderler}$$

- Kar = Gelirler-Giderler>0
- Zarar = Gelirler-Giderler<0

$$\text{Net Satış Hasılatı} = \text{Dönem İçi Hasılat} + \text{Diğer Gelirler}$$

$$\text{Mali Büyüklük} = \text{Dönem Sonu Emtia}$$

$$\text{Satışların Maliyeti} = \text{Dönem Başı Emtia} + \text{Dönem İçi Emtia} - \text{Dönem Sonu Emtia}$$